

คณะกรรมการหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ ม. ธรรมศาสตร์
การจัดการความรู้ เรื่อง Active Learning

การพิจารณาสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนก่อนเริ่มการทำ active learning เพื่อการ
 ดำเนินการจัดการความรู้ด้าน active learning ดังแสดงในตาราง

ด้านการจัดการความรู้	แนวปฏิบัติ
1. ด้านอาจารย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาแนวใหม่ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน 2. พัฒนาอาจารย์ในเรื่องวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามสมรรถนะที่กำหนด และพัฒนาแบบประเมินให้ครอบคลุมสมรรถนะดังกล่าว 3. พิจารณาในภาพรวมว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ แต่ละภาคการศึกษาเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเป็นภาระมากเกินไป 4. จัดโครงการให้นักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียน แบบ Active Learning 5. สรุปสาระความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการประชุมไว้ใน Web Site เพื่อให้อาจารย์ได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะพยาบาลศาสตร์ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning: PBL) ที่เน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ อยู่แล้ว 2. มีระบบการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาปรับใช้ในการเรียนการสอน 3. คณะมีระบบให้ทุกกลุ่มวิชามีการวางแผนการบริการวิชาการเพื่อนำมาบูรณาการเรียนการสอน
3. ด้านผู้เรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้สมรรถนะของบัณฑิตที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละวิชา 2. พิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย และให้มีลักษณะตรงตามที่กำหนดของมหาวิทยาลัย ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. การบรรยายให้เน้นเฉพาะความรู้ที่สำคัญและจำเป็น 40-60%

ด้านการจัดการความรู้	แนวปฏิบัติ
	2. บริหารการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 40-60% 3. วิธีการประเมินผล ให้นักศึกษาสอบไม่เกิน 50-70% และใช้วิธีอื่น ๆ อีก 30-50%
4. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	- ห้องสมุด ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์เด็กปฐมวัย ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
5. ด้านประเมินผล	- การสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน ผลการเรียนของนักศึกษาแต่ละรายวิชา
6. ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน	- คะแนนการประเมินผลรายวิชา ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

วิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและอุปสรรค

1. ปัจจัยเอื้อ

1.1 คณะพยาบาลศาสตร์ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Learning: PBL) ที่เน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์อยู่แล้ว

1.2 มีระบบการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาปรับใช้ในการเรียนการสอน

1.3 คณะมีระบบให้ทุกกลุ่มวิชามีการวางแผนการบริการวิชาการเพื่อนำมาบูรณาการการเรียนการสอน

2. อุปสรรค/สิ่งที่ควรพัฒนา

2.1 นักศึกษายังมีการค้นคว้าข้อมูล/หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ไม่เพียงพอ

2.2 นักศึกษายังไม่ใช้ขั้นตอนของกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบที่ไม่สมบูรณ์ในระหว่างเรียน

ดำเนินการจัดการความรู้ตามขั้นตอนการจัดการความรู้

คณะพยาบาลศาสตร์ดำเนินการจัดการความรู้ตามขั้นตอนการจัดการความรู้ที่กำหนด 9 ขั้นตอน โดยกำหนดเวลาพร้อมผู้รับผิดชอบ และภายหลังการดำเนินการนำไปใช้จริงในการจัดการเรียนแต่ละกลุ่มสาขาวิชา จึงนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบ active learning ดังเอกสารเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการจัดการความรู้และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดย รองคณบดีฝ่ายวิชาการและคณะกรรมการหลักสูตรและคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

ระดับคณะฯ (โดยคณะกรรมการหลักสูตร)

1. วางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้สมรรถนะของบัณฑิตที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละวิชา
2. พิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย และให้มีลักษณะตรงตามที่กำหนดของมหาวิทยาลัย ดังนี้
  1. การบรรยายให้นั้นเฉพาะความรู้ที่สำคัญและจำเป็น 40-60%
  2. บริหารการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 40-60%
  3. วิธีการประเมินผล ให้นักศึกษาสอบไม่เกิน 50-70% และใช้วิธีอื่น ๆ อีก 30-50%
3. พัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาแนวใหม่ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
4. พัฒนาอาจารย์ในเรื่องวิธีการประเมินผลลัพธ์ตามสมรรถนะที่กำหนด และพัฒนาแบบประเมินให้ครอบคลุมสมรรถนะดังกล่าว
5. พิจารณาในภาพรวมว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ แต่ละภาคการศึกษาเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเป็นภาระมากเกินไป
6. จัดโครงการให้นักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียน แบบ Active Learning
7. สรุปสาระความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ได้จากการประชุมไว้ใน Web Site เพื่อให้อาจารย์ได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มวิชา

1. ดำเนินการจัดทำ มคอ.3-4 โดยการวางแผนวิธีการเรียนการสอน การประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดใน มคอ.2
2. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาเป็นไปตามข้อกำหนดของ Active Learning ของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้โดยขึ้นกับลักษณะของรายวิชาที่สามารถทำได้
3. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตาม มคอ.3-4 ที่กำหนดโดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับลักษณะรายวิชา มธ. เช่น การใช้เทคโนโลยีการศึกษา กรณีศึกษา การบูรณาการบริการวิชาการ การวิจัยกับการเรียนการสอน
4. เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาจะมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างและหลากหลายขึ้นกับลักษณะและวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ

สามารถสรุปเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ active learning ของคณะพยาบาลศาสตร์ ดังนี้

1) ดำเนินการจัด มคอ. 3 หรือ 4 และรวบรวมเอกสารประกอบการสอนไว้ที่ Blackboard เพื่อให้ นักศึกษาสามารถ download ได้ จัดทำคำแนะนำในการเรียนการสอนแบบ active learning สำหรับ นักศึกษาให้นักศึกษาล่วงหน้า

2) เพื่อความพร้อมในการเรียนในเนื้อหา อาจารย์ให้ความสำคัญกับการศึกษาก่อนเรียน และการเตรียมตัวของนักศึกษาก่อนเรียน อาจมีการทำทดสอบก่อนเรียน

3) มีการจัดทำแบบประเมินที่เฉพาะเจาะจงสำหรับการเรียนแบบ active learning เช่น แบบประเมิน การมีส่วนร่วมในการเรียน Blackboard แบบประเมินการเรียนแบบ active learning

4) มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับลักษณะรายวิชา ดังนี้

4.1) กลุ่มวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น (1) มีการบูรณาการรายวิชาภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีการจัดชั่วโมงปฏิบัติในบางหัวข้อ ภายหลังการเรียนวิชาทฤษฎี (2) จัดให้มีการเรียนรู้จากกรณีศึกษาจริง เช่น การเรียนเรื่องผู้ป่วยเด็กที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง จัดให้นักศึกษาเรียนรู้โดยตรงจากเด็กและครอบครัวที่มีปัญหาจริง และ (3) ในรายวิชาการบริหารการพยาบาล มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้พัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลร่วมกับแหล่งฝึกปฏิบัติ (รพ. ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ)

4.2) กลุ่มวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ 1) กรณีศึกษา/ Video Clip/storytelling 2) Role plays 3) Class game, 3) Intuitive writing 4) อภิปรายในกระดานสนทนา ระบบ Blackboard และ การสะท้อนคิด

4.3) กลุ่มวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ดำเนินจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาล ผู้สูงอายุ โดยใช้สื่อวิดีโอจากสถานการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด ผ่าน Blackboard และการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โดยให้นักศึกษา ศึกษาผู้ป่วยจากการปฏิบัติจริง มีการให้สะท้อนคิด (Reflection) และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่เน้นทักษะการคิด ผ่านสื่อวิดีโอและสมุดบันทึกสร้างคนกตัญญู

4.4) กลุ่มวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ และ กระตุ้นผู้เรียนให้มีการสะท้อน การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Based Learning) และการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก

4.5) กลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัวและผดุงครรภ์ จัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ใน รายวิชาทฤษฎี และมีการใช้การอภิปรายโดยใช้ Blackboard collaborate มีการจัดการเรียนการสอนแบบเน้น โครงการ (Project based) และมีการจัดให้นักศึกษาเลือกทำนวัตกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาในรายวิชา ปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษาชั้นปีที่ 2

4.6) การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักแล้ว จะมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท แบบการทำแบบฝึกหัดก่อนเรียนจากการอ่านบทความวิจัยที่บรรจุไว้ใน Blackboard และการอภิปรายโดยใช้กระดานสนทนา ในรายวิชาการวิจัยทางการแพทย์และวิชาสังเคราะห์ความรู้ทางการแพทย์ สำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกจะเป็นการเรียนการสอน โดยใช้ห้องเรียนทางไกลในการเรียนการสอนของอาจารย์จากต่างประเทศ การใช้webEx

5) ประเมินผลการเรียน จัดทำ มคอ.5-6 และมีการประเมินผลรายวิชา

ผลที่เกิดขึ้น

นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่ผู้เรียนกำหนด สามารถที่จะทบทวนความรู้ได้เมื่อต้องการ สามารถอภิปรายในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้กับอาจารย์ผู้สอน และกลุ่มผู้เรียน จากผลการประเมินรายวิชา นักศึกษาให้ข้อมูลว่า เป็นการเรียนรูปแบบใหม่ ดูทันสมัย มีความแปลกใหม่ เป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนและการสืบค้นข้อมูล เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เห็นมุมมองต่างๆ ทำให้นักศึกษามีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียน สามารถเข้าถึงบทเรียนและเข้าถึงเอกสารประกอบการสอนได้ตลอดเวลา แต่ในการเรียนลักษณะนี้ นักศึกษาบางคนอาจรู้สึกไม่สะดวก ต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่เพียงพอ และระบบอินเทอร์เน็ตรองรับการใช้จะต้องเสถียร

สิ่งที่ได้เรียนรู้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามีความสำคัญ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งความรู้ที่มีมากมายและหลากหลาย สิ่งที่สำคัญคือ ระบบการคิด การแสวงหาข้อมูล การเรียนรู้จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝน และชี้แนะจากผู้สอน ครูเป็นผู้ที่จะต้องมีการวางแผน การเตรียมการจัดการเรียนรู้ การออกแบบจัดเนื้อหาความรู้หลักที่จำเป็นและความรู้ที่ต้องแสวงหา เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะตามสมรรถนะที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของนักศึกษาที่จะเรียนรู้มากกว่าทำตามอาจารย์ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้แนวใหม่

2. หากจะนำเทคโนโลยีทางการศึกษาไปใช้ใน ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านความเข้าใจและทักษะของอาจารย์ในการนำมาออกแบบการใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะของนักศึกษาให้มีความพร้อมในการเรียนแนวใหม่ ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ มือถือ ที่รองรับการใช้ บุคลากรที่ช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี รวมทั้งต้องหาวิธีการอื่นๆ ในกรณีเกิดเหตุขัดข้อง โดยเฉพาะความบกพร่องทางด้านเทคโนโลยีเพื่อมิให้นักศึกษาเกิดความเครียด เช่น หากไม่สามารถส่งงานทาง Bb ได้ตามเวลาที่กำหนดจะทำอย่างไร ครูมีความสำคัญในการส่งเสริมการคิดที่เป็นระบบ ต้องเป็นนักจัดการที่ดี ไม่สร้างภาระผู้เรียน จนเห็นว่าเป็นการทำงานหนัก

3. การจัดการเรียนการสอนในสาขาพยาบาลยังไม่สามารถลดการสอบให้อยู่ในช่วงที่กำหนด (50-70%) เนื่องจากยังคงต้องมีการเน้นถึงเรื่องความรู้ของนักศึกษาก่อนฝึกปฏิบัติ รวมทั้งจะต้องมีการพัฒนาเครื่องมือที่ประเมินด้านการเรียนการสอนให้มากขึ้น และการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความเสถียร

ผลการเรียนรู้รายวิชา จากคะแนนการสอบ 3 ครั้ง ของนักศึกษาจำนวน 79 คน พบว่าสอบผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ 60 ของคะแนนสอบแต่ละครั้ง) รายละเอียดดังตาราง

การสอบ	นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์ 60 %		นักศึกษาสอบไม่ผ่านเกณฑ์ 60 %	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครั้งที่ 1	12	15.18	67	84.82
ครั้งที่ 2	51	64.55	28	35.45
ครั้งที่ 3	61	77.21	18	22.79